

Kultur / **Bøger**

»En sand patriot lugter ikke dårligt!«

Tegning: Riad Sattouf

ANMELDELSE / 08.05.16

Fremtidens araber er fransk-syriske Riad Sattoufs erindringstegneserie om en barndom delt mellem Frankrig, Gaddafis Libyen og Assads Syrien. Det er en både hylende morsom og bidende kritisk udlevering af tegnerens idealistiske far, den kultur han repræsenterer og hykleriet i både Vesten og den arabiske verden. Andet bind er udkommet på dansk.

Felix Rothstein

I 1950'erne og 1960'erne var store dele af den arabiske verden grebet af et nyt håb. Og i Kairo, Damaskus og Tripoli var håbet det samme: gennem uddannelse skulle en generation af unge mennesker løfte deres hjemlande fra udviklingslande og ind i en moderne æra af fred og fremskridt. En af disse unge mennesker var den syriske udvekslingsstudent Abdel-Razak Sattouf, en overbevist tilhænger af pan-arabismen og dens løfte om en forenet og fremgangsrig region. Og det er netop Abdel-Razaks rejse fra optimistisk liberal til en stille autoritær, der er omdrejningspunktet for barndomserindringstegneserien *Fremtidens araber* af hans søn, tegneserietegner og filminstruktør, Riad Sattouf.

Riad Sattouf, der fra 2004 til 2014 var tilknyttet satirebladet Charlie Hebdo, er det måske mest feterede og omtalte franske tegneserienavn de seneste år. Hans debut *Fremtidens araber 1* vandt den den fornemme *grand prix* på den store tegneseriefestival i franske Angoulême i 2015, han bliver oversat til over 15 sprog og han nævnes her, der og alle vegne som *the next big thing*. Med god grund. *Fremtidens araber* er nemlig en morsom og knivskarp tegneserie drevet af fortællerens barnlige nysgerrighed, på en gang tilbageholdende og undersøgende. Men den er også et polemisk, kantet og tæt på uforsonligt portræt af et samfund og en familie, der er splittet mellem to kulturer.

På den måde er der ikke meget udvikling fra første bind. Riad Sattouf kører i samme rille. Det er stadig sjovt, stadig skarpt, stadig medrivende. Men på den helt samme måde som i etteren og Sattouf formår desværre ikke helt at flytte fortællingen og uddybe den kulturkritik og det faderopgør, der tegner sig i første bind.

Hvor første bind spændte helt fra Riads fødsel i 1978 over familiens møde med Gadaffis libyske folkesocialisme til tiden inden hans første syriske skoledag i 1984 snævrer andet bind ind og dækker skoleåret 1984-1985. Andet bind, der har titlen *Fremtidens araber. En barndom i Mellemøsten (1984-1985)*, følger Riad og hans familie, der har slået sig ned i farens hjemby Ter Maaleh. Riad begynder i skole, hvor han dedikerer sig selv til at blive en ægte og oprigtig syrer i Hafez Al-Assads stolte, solidariske, modige og frem for altid ufejlbarlige nation. I skolen får børnene tæv, hvis de stiller spørgsmål, kommer for sent, svarer forkert, har glemt deres hue eller har beskidt tøj, for som læreren tordner: »En sand patriot lugter ikke dårligt!«

Tegneserien er enkelt fortalt men med stor effekt og Riads barndomsoplevelser har hele tiden et strejf af historiens vingesus, af politik, religion og fattigdom filtreret og fortalt gennem skarpt registrerede små øjeblikke: skolelærernes daglige sadisme, de tillokkende vestlige varer på det sorte marked og hans ellers storskydende fars underdanighed overfor dem, der er tæt på regimet, måske endda har hilst på Præsident Assad og frem for alt: dem, der har penge.

I Libyen og Syrien, hvor faren får arbejde som adjunkt og lektor, møder den unge Riad en virkelighed, der ligger langt fra den han kender fra Frankrig: husene slår revner, det er småt med mad, børn slår hunde ihjel for sjov og bag hvert hjørne gemmer hans ondskabsfulde syriske fætre sig for at banke ham på grund

af hans lyse hår, der i deres øjne gør ham til jøde og dermed til forræder. Men Riad observerer også og lærer stille og roligt sine omgivelser at kende. Han smager morbærtræets frugter i Libyen og oplever menneskemylderet i den syriske storby Homs.

Fremtidens araber er holdt i stringent sort-hvid, der bliver farvet af staffagefarven, som markerer fortællingens geografi: Libyen er gul, Frankrig blå og Syrien lyserød. Ellers er det kun enkelte detaljer – en skoletaske, en valmue – som er farvelagt. Og Sattoufs fortid som satiretegner er tydelig: Stregen er på én gang rund og skarp, simpel og alligevel udtryksfuld og Riad Sattouf trækker på både den fransk-belgiske albumtradition (*Tintin*, *Splint & Co.*, *Smølferne* osv.) og på satiretegningens karikaturer. Samtidig har de sort-hvide tegningers enkelthed et tydeligt slægtskab med Marjane Satrapis mesterværk *Persepolis*, der også handler om et ungt menneske splittet mellem Vesteuropa og den islamiske verden.

Riad Sattoufs fortælling er fuld af drevne og skarpe menneskeskildringer og *Fremtidens araber* dvæler ofte ved menneskernes fejl, deres hykleri, kujoneri og tyranniseren. Alligevel er humoren altid til stede – for Sattouf er menneskene simpelthen så uhjælpeligt absurde, at det eneste man kan gøre er at le ad dem.

Men der er også en vis bitterhed til stede i fortællingen.

Det er tydeligt at Riad Sattouf, på en meget fransk måde, nærer en dyb mistro til alle former for nationalisme og det portræt han tegner af sin far, er langt fra flatterende. På trods af hans uddannelse virker han både naiv, bondsk og ikke særligt intelligent. Han spiser med munden åben, spyer antisemitiske kommentarer ud og fantaserer om statskup og uindskrænket præsidentmagt. Portrættet er faren bliver langsomt mere og mere uforsonligt og udleverende som fortællingen skrider frem, hvor man måske savner lidt selvudlevering fra forfatteren. Alligevel ser vi i glimt farens kærlighed til sønnen og det bliver også hurtigt klart, at hans tilbedelse af de stærke magtmænd og hans dyrkelse af alting macho bunder i hans usikkerhed og hans udsatte, lidt skæve position i samfundet – både som indvandrer i Frankrig og som tilbagevendt udvandrer i Syrien.

Riad Sattouf maskerer sin fortælling som barnets umiddelbare og ikke-fordømmende oplevelse. For det bliver hurtigt tydeligt, at de refleksioner, der kører i tegneseriens tekstkasser, ikke er den fireårige Riads, men snarere den voksne forfatters fortælling i retrospekt, efterrationaliseret og sat i system af en voksen hukommelse. Og det gør *Fremtidens araber* til meget polemisk og uhyre aktuelt værk under den uskyldige overflade.

Fremtidens araber skriver sig nemlig ind i den debatsump om indvandring, ytringsfrihed, racisme, religion, vestlig krigsførelse og islamistisk terror, der har præget Europa og i særdeleshed Frankrig de sidste mange år. Og så er bogen også en kommentar til det arabiske forår og ikke mindst alle de uindfrie løfter, alt det revolutionen *ikke* formåede. Riad Sattouf angriber gennem sine

barndomserindringer det hykleri, han ser i de arabiske lande og peger på den antisemitisme og kvindeundertrykkelse han ser i de samfund. Men han angriber også Vesten, hvor svaret på alle verdens problemer kan findes i *Galeries Lafayettes*.

Det er især når børnene vender blikket mod de voksne, at titlens utopi smælder sarkastisk. Faktisk er det Riads fætre eller skolekammerater, der giver det bedste signalement af det syriske samfund, i deres barnlige og ikke helt sammenstykkede forståelse af alt det de voksne råber og skriger om. Især gud, patriotisme og diktaturets løgnagtige fortællinger om Syriens overlegenhed – en fortælling, der går igen på markedet i Homs, hvor en gammel Betamax-maskine sælges til grotesk overpris som det nyeste nye, meget bedre end det amerikanerne har. Men alligvel handlet i dollars.

FAKTA

Riad Sattouf,
*Fremtidens araber. En
barndom i
Mellemøsten (1984-
1985)*, Cobolt

Oversat af François-
Eric Grodin, 160 sider,
248,- kr.
Er udkommet

